

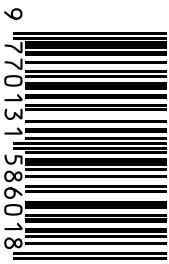
EESTI LOODUS

Suurkiskjaid mahub Eestisse rohkem

Karu, hunt ja ilves
Elame bakterite planeedil
Mida arvata vananaistesuvest?

ISSN 0131-5862 (trükkis)
ISSN 2226-3692 (võrguväljaanne)

9 770131 586018

- 2 Toimetaja veerg: Katre Palo**
- 3 Sõnumid**
- 11 EL küsib: vastavad Toomas Trapido ja Piret Väinsalu**
- 16 Kuidas läheb meie metsade suurimatel kiskjatel?**
Peep Männil annab ülevaate karu, hundi ja ilvese olukorrast Eestis, muutustest ja seirest: kõige kehvemi ni läheb ilvesel
- 22 Hunt eestlaste ja teiste rahvaste pärimuses**
Tiina Vähi meenutab võsavillemi tähtsust varasemal ajal: kunagist mõju on praegu raske mõista, aga vähemasti kaudselt mõjutavad hundiuskumused ka nüüdisaegset inimest
- 28 Uudne hundiuringute meetod**
Marko Kübarsepp tutvustab hundi arvukuse uuringutes rakendatud DNA-analüüsi meetodit
- 30 Hunt söönud ja lambad terved**
Juhan Javoš võttis nõobist kinni hundi ohjeldamise ruumilise mudeli autoritel Raido Kondil ja Jaanus Remmil
- 34 Tegutse teadlikult: Kohtumine kiskjaga: muljeid ja õpetussõnu fotograafidelt**
Martin Tikk vahendab soovitusi loodusfotograafidelt, kelle kohtumised kiskjatega on tavalise metsas käijaga võrreldes küll pigem oodatud ja teadlikud
- 36 Sada rida Eesti loodusest: Loodus kui põhjatu inspiratsiooni- allikas. Tuulikki Bartosik**
- 38 Üks Eesti paigake: Tuuka vana heinamaa: sute ühe suve mänguplats**
Juhani Püttsepp jagab Ingmar Muusikuse meenutusi Eesti lõunapiirilt, hundikutsikate mängumailt
- 40 Poster: Tarmo Sammal**
- 42 Intervjuu: Karul läheb hästi, hunti ja ilvest võiks rohkem olla.** Suurkiskjate uurija **Marko Kübarsepp**ga vestelnud **Riho Kinks**
- 48 Reisikiri: Metsikus Läänes 1**

Aleksander Pototski alustab oma kaheosalist reisikirja Ameerika Ühendriikide California, Arizona, Utah' ja Nevada põnevast loodusest

54 Bakterite planeet – biokile planeet
Riho Teras kirjeldab bakterite põhilise eluvormi, biofilmi ehk biokile omadusi, arengut ja lagunemist

59 Raamatud

60 Segased lood vananaistesuvega
Ain Kallis selgitab üldtuntud rahvapäraste mõiste tausta ja kujunemist: kui sel aastal vananaistesuvi meile saabub, toob selle siia naisnimeline kõrgrõhkond

63 Nuputa: ülesandeid bioloogia- ja geograafiaolümpiaadidelt

64 Veevood taimedes ehk Jõed, mis voolavad taevasse
Priit Kupper meenutab vee tähtsust taimedele: vee abil pääseb lehtedesse süsihappegaas, kantakse laiali toitained ja jahutatakse end

68 Loodusmaja: Loodusvaatlustest rahvusvahelise koostööni
Gedy Matiseni artiklist saavad kasulikku nõu eeskätt õpetajad, kes otsivad võimalusi teha koostööd teiste maade koolidega

70 Panin tähele: kärbeeste tormijooks

72 Eesti on saanud putukaseltsi võrra rikkamaks!
Andro Truuverk tutvustab Eestist leitud uue putukaseltsi, röövritsikaliste esindaja – palvetaja eluviisi ja edaspidiseid kohtamisvõimalusi

74 Kroonika

78 Mikroskoop

79 Ristsõna

80 Ajalugu, sünnipäevad

Kaunis ja kohutav hundiaeg

Oli septembri esimene nädalavahetus, kena suvelõpuage. Päevased tegemised kulgesid enamjaolt aiamaad korrastades ja õunamahla tehes. Meie sügisõunad olid tol aastal varakult küpsenud, erinevalt näiteks tänavusest aastast.

Kell ligines kaheksale, väligrillil oli valmis saanud õhtusöök ning suundusime sellega tupp. Väljas juba hämardus. Ja siis see algas!

Meie majast, sugugi mitte kaugele, läks mööda ulgub hundikari. Nende laul oli selge, polnud kahtlustki, et hundid. Mitmehäälsusest võis aru saada, et võsavillemeid oli mestis palju – terve pesakond. Kaasa ulgusid ka noored: sellele vihjasid puhta ulgumise sekka kostvad kutsikalikud katsetused hästi laulda. Nemadki ju peavad õiget hundielu õppima. Noorte joru oli kohati suisa naljakas.

Hundiulg oli tohutult võimas elamus. Mis veelgi vapustavam: saime seda väikeste pausidega nautida pea-aegu neli tundi järjest. Kui enam ei olnud tahtmist õues olla, kuulasime toas edasi: nende olemasolu oli kuulda isegi tupp! Tõsi, selline ürgloomalik häältekoor veidi ka kohutas: mis neil plaanis on, kuhu nad suunduvad ja kui palju neid on?

Üks kavatsus ilmnes peagi, kui mõned päevad hiljem kuulsin, et tol õhtul olid nad saanud oma jao naabruskonna lambakarjast. Hunt võtab ikka sealt, kust saab.

Nüüdseks on sellest möödunud hulk aastaid. Vahel õhtul käin ikka õues kuulamas, kas midagi kostab. Haruharva on kuskilt kaugele-kaugele jäänud kõrvu

midagi õrna hundiuulu sarnast. Kindel pole saanud selles kunagi olla. Nii tugevat pesakonda kui tol aastal ei ole siin kandis enam liikunud.

Ent õnneks leidub meie kandis veel kriimsilmasid (just nii: see teadmine mulle meeldib!). Talvel, lume aegu, on nende olemasolu kõige lihtsam välja selgitada: jäljed jäävad maha. Paraku mingist hundikarjast rääkida ei saa, sest hundipaar ju seda mõõtu välja ei anna.

Lähikonna vanemad inimesed on ikka küsinud, kuidas ma julgen siin pimedal ajal liikuda: kas ma tööpoolest hunte ei karda? Bussipeatusest taluni on nelja kilomeetri pikkune teekond, mis kulgeb läbi metsa, heinamaadest ja luhast mööda. Sel teel ma ei ole talviti hundijälgi näinudki. Nad liiguvad märksa kõrvalisemates paikades.

Huntidest, aga ka teistest meie suurtest kiskjalistest, nagu karu ja ilves, saate sellest ajakirjanumbrist veel palju lugeda. Praegusajal üha jõudsamalt maad võtnud hundikarjuse ja -viha taustal soovitatakse kindlasti süüvida võrdleva usundiloo uurija Tiina Vähi kirjutisse, mis käsitleb hunti meie ja teiste rahvaste pärimuses. *Vanal hallil* on olnud tähtis ja auväärne koht. Hundile on andeks antud tema kiskjaloomus, seda on varasematel aegadel isegi õigustatud ning peetud hunti viljakuse ja õnne sümboliks. Arukas on hundiga leppida ja temalt õppida: kriimsilmal on ühe mehe jõud, aga üheksa mehe nägu ning tarkus.

Katri Palo

EESTI LOODUS

70. aastakäik Nr 10, oktoober 2019

Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post eestiloodus@loodusajakiri.ee

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, toomas.kukk@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juhan.javois@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Katre Palo**
521 8771, katre.palo@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Piret Pappel**
piret.pappel@loodusajakiri.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
monika.salo@loodusajakiri.ee

Küljendaja **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri

Endla 3, Tallinn 10122, 610 4105
www.loodusajakiri.ee
www.facebook.com/eestiloodus

Vastutav väljaandja **Riho Kinks**
742 1186, riho.kinks@loodusajakiri.ee

Turundus ja reklaam: **Kaia-Liisa Jõesalu**
742 1143, kaia@loodusajakiri.ee

Tellimine: www.tellimine.ee
617 7717, tellimine@expresspost.ee

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2019

Summaries of some articles can be found at our web site www.eestiloodus.ee

Trükitoode
4041 0820

PEFC sertifitseeritud

Käesolev toode on pärit säästvalt majandatud metsast ja kontrollitud allikatest

www.pefc.ee

Trükitud trükikojas Printall

